

Életminőség Horvátországban, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban és Törökországban

Összefoglaló

Bevezetés

Ez a jelentés három uniós tagjelölt ország, Horvátország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság és Törökország (CC3) lakosságának életminőségéről közöl átfogó elemzést és szakpolitikai szempontból releváns megállapításokat.

A megállapítások az Eurofound második európai életminőség-felmérésére (EQLS 2007) támaszkodnak. A jelentés a szociális élet különféle területein, objektív és szubjektív mutatók alapján vizsgálja az életminőséget, így kitér a háztartások érzékelt gazdasági helyzetére, a családi életre, a lakhatásra és helyi környezetre, az egészségre és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésre, a társadalom érzékelt minőségére, valamint a szubjektív jólétre, illetve az e tényezők közötti összefüggésekre. E területek tüzetesebb vizsgálata és a társadalmi csoportok országon belüli és országok közötti összehasonlítása révén a jelentés az országok háttérének megértéséhez és a jövőbeli politikai tervezéshez egyaránt nélkülözhetetlen információkkal szolgál.

Szakpolitikai háttér

Jóllehet a tagjelölt országok eltérő jellemzőkkel és fejlődési görbével rendelkeznek, mindannyian a csatlakozást megelőző reformokon munkálkodnak, amellyel hozzájárulnak az Unió tagállamaival közös politikai szempontok és szabályok kialakításához.

Az Európa 2020 stratégia az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó prioritásokat fogalmaz meg, a tagjelölt országoknak pedig saját reformtörekvéseik megalapozásához nyújt keretrendszert. Az életminőség kérdéseinek vizsgálata e célkitűzések irányába történő előrelépés felbecslését is segítheti. A befogadó munkaerőpiac megteremtését, a lakosság szegénységből való kiemelését és az oktatás kiterjesztését célzó ambiciózus célkitűzések némelyikének megvalósítása ezen országok számára kihívást jelenthet. Ez a jelentés iránymutatásokat ad arra vonatkozóan, hogy ezen erőfeszítéseknek mely területeket kell megcéloznia.

A régebbi és újabb tagállamok, illetve a tagjelölt országok között fennálló életminőségbeli és a szociális jóléti

infrastruktúrára jellemző különbségek kihívást jelentenek az országok háttérének megértése, a társadalmak hátrányos helyzetű csoportjai helyzetének javítása és az európai kohézió növelését célzó hatékony eszközök azonosítása terén. E tekintetben a jelentés gondolkodási alapot nyújt az uniós országokban működő ellenőrzési rendszerrel és a mutatók gyűjtésével kapcsolatban.

Fő megállapítások

Az étellel való elégedettség a vizsgált országokban lényegesen elmarad az Unió 27 tagállamától (EU27), ami leginkább a szegénységgel magyarázható. Az alacsony iskolázott, munkaerőpiacról kiszorult és a városoktól távol élő rétegek nem rendelkeznek megfelelő jövedelemmel és anyagi nélkülözésben élnek. A társadalmi kirekesztés sokrétű dimenziói a nem megfelelő jövedelem, a rossz munkakörülmények és a bizonytalan munkahelyek, a gondozási szolgáltatások hiánya és a rossz egészségi állapot problémáival állnak összefüggésben.

Az informális gazdaság országoként eltérő mértéke az életminőséget illetően jelzésértékű, mivel a formális foglalkoztatásból kiszorultak a munkával rendelkezőknél több egészséget, jólétet, anyagi nélkülözést és lakásmínőséget érintő problémákról számolnak be.

Az országokra jellemző magas lakástulajdoni arány ellenére a lakhatás költségei komoly terhet rónak különösen Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság és Törökország lakosaira. A fizikailag rendelkezésre álló ingatlanállomány gyakran nem megfelelő, mivel azok karbantartását vagy felújítását a tulajdonosok nem engedhetik meg maguknak. A városi lakosságot fokozottabban érintik a helyi környezet problémái is.

A családok a szubjektív jólét szempontjából és támogatási forrásként egyaránt igen fontos szerepet töltenek be a tagjelölt országokban. Ez részben a háztartások hagyományos szerkezetének köszönhető, noha azok változása – legszembetűnőbben Horvátországban már megfigyelhető. Mindazonáltal a férfiak kevésbé vesznek részt a háztartási feladatokban, mint a nők vagy az Unió 27 tagállamában élő férfiak.

Megfigyelhető a nemek közötti egyenlőtlenség, és a férfiakhoz képest a nők több öket ért hátrányról számolnak be. A nők munkaerő-piaci részvétele általában alacsony és a (nők és férfiak által betöltött) munkahelyeket hosszú munkaórák és a munka és magánélet egyensúlyának hiánya jellemzik. A három ország női lakosságának 45 százaléka (szemben az Unió 27 tagországában mért 35 százalékkal) arról számolt be, hogy naponta részt vesz a gyermekek gondozásában és oktatásában. A három tagjelölt országban akkor is magasabb a napi gondozásban részt vevők aránya, ha kizárólag a gyermeket nevelő nőket vesszük figyelembe – Horvátországban 53%, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban és Törökországban pedig 59% (míg az EU27-ben 45%).

Az informális szociális támogatás az étellel való általános elégedettség szempontjából mindegyik országban nagyon fontos, ami azt jelzi, hogy az feltehetően az Európa más részein megtalálható jóléti intézményeket helyettesíti.

A tagjelölt országokban a közszolgáltatások elismertségének mértéke és az intézményekkel szemben tanúsított bizalom vegyes képet mutat. Horvátországot és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságot az intézményekkel szembeni bizalmatlanság jellemzi és valószínűleg foglalkozni kell majd az átláthatóság kérdéseivel, Törökország lakossága ugyanakkor az EU27 átlagát meghaladó mértékben bízik a fő politikai és szociális intézményekben.

Szakpolitikai iránymutatások

- Mivel az alacsony munkaerő-piaci részvétel lényegbevágó kérdés, fontos, hogy a foglalkoztatás szintjének növelését célzó politikák ne csupán a hivatalosan nyilvántartott munkanélküliekre, hanem a munkaerőpiacra még be nem lépett fiatalokra és nőkre is összpontosítsanak.
- A nőknek az oktatáshoz, képzéshez és munkavállaláshoz való hozzáférés révén biztosított integrációja mindhárom országban fontos szerepet játszik a családok szegénysége elleni küzdelemben és a társadalmi fejlődésben. A munka és magánélet egyensúlyának javításához területileg jól elosztott, minőségi és megfizethető gyermek- és idősgondozási szolgáltatásokra is szükséges lehet.
- A munkavállalás informális gazdaságból a formális szektorba való átírányítása jobb szociális biztonsági lefedettséget tenne lehetővé és államháztartási bevételt termelne. A rövid távú szerződéssel rendelkezők vagy szerződéssel nem rendelkezők és társadalombiztosítási járulékot nem fizetők problémáinak megoldását prioritásnak kell tekinteni, különösen Törökországban.
- A társadalmi integrációt célzó politikáknak a lakosság szegénységben és nélkülözésben élő kiszolgáltatott csoportjaira kell összpontosítani. Az idősekre általában, valamint a törökországi fiatalokra, a vidéki területekre, az aluliskolázottakra és a nőkre külön figyelmet kell

fordítani. Az idősek társadalmi integrációja az állami nyugdíjrendszer jobb lefedettsége és a nyugdíjból származó megfelelő jövedelem biztosítása révén fokozható lenne.

- Az Európai Unió politikájával összhangban, a munkaerő-piaci részvétel növelése és a lakosság szegénységből való kiemelése érdekében az oktatás és az élethosszig tartó tanulás terén további beruházásokra van szükség. A nemzeti eredmények a felsőoktatás iránti igényt tükrözik, különösen Törökországban és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban. Ugyanakkor a felsőoktatás gyors bővülése, amint az az utóbbi országban is történt, felvetette a maga szabályozási problémáit, amelynek megoldása még várat magára.
- A lakáspolitikákat úgy kell kialakítani, hogy a megfelelő minőségű lakások megfizethetőségét az alacsonyabb jövedelmű csoportok számára is biztosítsa. A gyenge színvonalú lakóhelyek fejlesztésének elősegítéséhez egy sor intézkedésre lesz szükség. A politikáknak segíteniük kell továbbá a területi egyenlőtlenségek és a nem megfelelő ingatlanállomány felszámolását.
- A környezet egészségre gyakorolt hatását figyelembe véve a lakókörnyezet minőségének javítását célzó politikákat, különösen a városokban, meg kell erősíteni.
- Az egészségügyi szolgáltatások ráfordításainak az egészségmegőréssel kapcsolatos megelőzési programokba történő befektetéssel megvalósított reformja és a szolgáltatások terén mutatkozó regionális különbségek mérséklése különösen fontos. Horvátországban és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban főként az idősek, míg Törökországban a rossz egészségi állapotú és krónikus betegségben szenvedő nők egészségügyi helyzetének javítására kell összpontosítani. Mindhárom országban szükség van krónikus betegségben szenvedő vagy fogyatékos emberek mentális jólétét célzó javaslatokra.
- A jóléti ellátás és a közszolgáltatások fejlesztésre szorulnak ahhoz, hogy ellensúlyozzák a támogatás hiányát, amelyet a családok esetleg már nem képesek biztosítani. A társadalmi és politikai részvétel ösztönzése, beleértve az Unió civil társadalmi szervezeteknek nyújtott támogatását, elősegítheti a társadalmi kohézió új mechanizmusainak megteremtését.

További információ

A Quality of life in Croatia, the former Yugoslav Republic of Macedonia and Turkey (Életminőség Horvátországban, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban és Törökországban) című EQLS-jelentés a <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1136.htm> weboldalon érhető el. Az átfogó EQLS-jelentés és a felmérés adatainak másodlagos elemzése az Eurofound weboldalán érhető el: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/qualityoflife/eqls/>.

Tadas Leončikas kutatási igazgató
tle@eurofound.europa.eu.